

Grzegorz Wojciechowski, *Las competencias patriarcales en el derecho canónico oriental*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2007, ss. 218.

Pozycja prawna patriarchy jest jedną z najstarszych instytucji pochodzenia kościelnego, mającą wielkie znaczenie dla organizacji struktur hierarchicznych Kościoła. Wynika to z faktu, że po prymacie papieskim, ale będąc pod jego władzą, patriarcha zajmuje bardzo ważną pozycję w organizacji chrześcijańskiego Wschodu, jako „ojciec i głowa” powierzonego mu ludu i terytorium. Prawda ta zawarta była już w pierwszych dokumentach prawnych z okresu I Soboru powszechnego w Nicei (325), a potwierdzana przez liczne normy prawne doczekała się uregulowania prawnego w ramach kodyfikacji wschodniej, jaką jest Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich z 1990 r.

Papież Jan Paweł II w dyskursie do Kongregacji dla Katolickich Kościołów Wschodnich zachęcał kanonistów i historyków do dogłębnego studium dotyczącego roli i uprawnień jurysdykcyjnych patriarchy. Monografia ks. dr. Grzegorza Wojciechowskiego niewątpliwie stanowi odpowiedź na to papieskie wezwanie, aby przybliżyć tę instytucję prawną, która stanowi ważną część struktur hierarchicznych Kościoła wschodniego.

Autor recenzowanej pozycji książkowej, jako pracownik naukowy Katedry Prawa Katolickich Kościołów Wschodnich KUL, ukazał kompetencje patriarchy w ramach struktur całego Kościoła katolickiego. W tym miejscu warto zaznaczyć, że w Kościele katolickim istnieje 6 patriarchatów wschodnich wywodzących się z czterech tradycji: aleksandryjskiej, antiocheńskiej, konstantynopolitańskiej i jerozolimskiej. Są to patriarchaty: koptyjski, syryjski, maronicki, melchicki, grecko-melchicki, ormiański i chaldejski. Stąd też recenzowana monografia *Las competencias patriarcales en el derecho canónico oriental* („Kompetencje patriarsze w prawie kanonicznym wschodnim”) stanowi formę studium historyczno-prawnego dotyczącego kompetencji patriarchalnych poszczególnych Kościołów w ramach ich ewolucji.

Monografia składa się z pięciu rozdziałów, wstępu i zakończenia. Na uwagę zasługuje bogata bibliografia, która dopełnia zawartość omawianej pozycji.

Pierwszy rozdział prezentowanej monografii (s. 17-33), zatytułowany: *Pozycja prawna 'odpowiedzialnych' wspólnot i ich kompetencje w czasach przednicejskich* („La posición de las 'cabezas' de las comunidades y sus competencias en la época prenicena”), zawiera cenne informacje dotyczące kompetencji „odpowiedzialnych” za pierwsze wspólnoty chrześcijańskie wykonywane w stopniu władzy biskupiej, które z czasem przeradzane w jurysdykcję ponadbiskupią, były początkiem instytucji patriarchalnej. W drugim rozdziale (s. 35-75) – *Kompetencje patriarsze w czasach soborów ekumenicznych* („Las competencias de los Patriarcas segun los concilios ecuménicos”) Autor omawiając kompetencje patriarsze w czasach soborów ekumenicznych, zwraca uwagę, że pozycja społeczna, kulturowa, polityczna i prawna

patriarchy, uwzględniając jego autonomię, nie była niezależna w swej jurysdykcji od prymatu papieskiego. Rozdział trzeci monografii (s. 77-109) – *Pozycja prawna patriarchy w drugim tysiącleciu* („La posición jurídica del Patriarca en el segundo milenio”) to forma analizy tekstów prawnych z zakresu prawodawstwa soborowego i synodalnego w odniesieniu do lokalnych wschodnich synodów. W tym rozdziale Autor omawiając kompetencje patriarsze w odniesieniu do „soborów zjednoczeniowych” popartych tekstami papieskimi tej epoki, ukazuje jednocześnie procedurę powstawania nowych patriarchatów i ich prawodawstwa. Kompetencje patriarchy w legislacji poprzedzającej obecny Kodeks wschodni zostały opisane w rozdziale czwartym prezentowanej pracy (s. 111-149) – *Kompetencje patriarchy w prawodawstwie przedkodeksowym* („Las competencias del Patriarca en la legislación anterior al CCEO”). Natomiast w rozdziale piątym (s. 151-183) – *Kompetencje patriarsze w aktualnym prawodawstwie* („Las competencias del Patriarca en la legislación vigente”) Autor prezentuje powyższe kompetencje zawarte w aktualnym prawodawstwie na zasadzie klasycznego podziału władzy: ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej.

Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że jest to rozprawa polskiego autora pisana w języku obcym. Może ona pełnić rolę pewnego rodzaju ambasadora prawnej myśli polskiej w zakresie kanonistyki wschodniej. Niewątpliwie ta interesująca pozycja może służyć jako podręcznik dla studentów prawa kanonicznego z zakresu prawodawstwa wschodniego, choćby przez wzgląd na bliskość geograficzną, historyczną czy kulturową z Kościołami katolickimi wschodnimi, jak i z Kościołem prawosławnym. Mile widziany byłby także przekład tej monografii na język polski.

Ks. dr Krzysztof Mikołajczuk
Katedra Prawa Katolickich Kościołów Wschodnich WPPKiA KUL

Edward W a l e w a n d e r, *Pedagogia katolicka w diecezji lubelskiej 1918-1939*, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2007, ss. 366 + 53 fotografie.

Nakładem Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II ukazała się monografia poruszająca temat pedagogii katolickiej w diecezji lubelskiej w latach 1918-1939. Informacje historyczne zawarte w tej książce doskonale wpisują się w obecny program duszpasterski Kościoła w Polsce. Papież Benedykt XVI podczas ostatniej wizyty polskich biskupów do progów apostołskich *ad limina Apostolorum* w 2005 r. podjął temat wychowania, odnosząc się szczególnie do następujących kwestii: wychowania młodzieży, wychowawczej współpracy